

List Filemonovi

Hezký večer, milé sestry a bratři. Na úvod Vám položím jednu otázku: „Kdo z vás už někdy vstoupil za bránu vězení?“ ... A jaké to bylo? ... Já jsem tam jednou byl jako návštěva a musím říci, že to byl zvláštní pocit. Člověka prohledají, musí odevzdat většinu věcí a pořád je tak trošku podezřelý... Navíc všude mříže a když jsem šel trošku jinam než jsem měl, hned se na mne obořil zvýšeným hlasem nějaký dozorce... Prostě prostředí stvořené spíše pro tíseň, neklid, depresi než pro radost. Neměl jsem z toho dobrý pocit, a o mnoho hůře jsou na tom ti, kteří jsou tam nedobrovolně. Přečtu Vám úryvek ze vzpomínek Jaromíra Šavrda, muže, který byl vězněn pro své politické názory:

„ (...) píšu v polotemné cele obyčejnou tužkou, zbývá mi posledních pár listů, až skončí trhací blok, bude muset skončit i toto vyprávění. Blok je linkovaný. Vpisuji dvě řádky do jedné linky. K tomu potřebuji tvrdou, ostrou tužku. Ale jak to udělat, když ořezávátko na tužku zde patří mezi přísně zakázané předměty, podobně jako žiletka nebo náramkové hodinky? I na to našla muklovská vynalézavost recept. Místo abych tužku ořezával, postupně ji opaluji nad plamenem zápalky.“ (Jaromír Šavrda)

Tento muž se vězením nedal zlomit, po propuštění pokračoval v takzvané protistátní činnosti v Chartě 77 a dočkal se nového zatčení.

O vězení v dnešních dobách to stačilo, dnes se podíváme na jiný dopis z vězení, na dopis mnohem staršího data. Dopis psaný mužem, kterého vězení také nezlomilo. Akorát ten muž se nejmenoval Jaromír, ale Pavel. Než se do toho pustíme, pojďme společně chválit Boha písní číslo 18 a já se poté budu modlit.

Kdo máte Bible, můžete si najít list Filemonovi, který teď přečtu:

„Pavel, vězeň Krista Ježíše, a bratr Timoteus Filemonovi, našemu milovanému spolupracovníku, sestře Apfii, Archippovi, našemu spolubojovníku, a církvi v tvém domě: Milost vám a pokoj od Boha Otce našeho a Pána Ježíše Krista. Děkuji svému Bohu a stále na tebe pamatuji ve svých modlitbách, když slyším o tvé víře v Pána Ježíše a o tvé lásce ke všem bratřím. Prosím za tebe, aby se tvá účast na společné víře projevila tím, že rozpoznáš, co dobrého můžeme učinit pro Krista. Tvá láska mi přinesla velkou radost a povzbuzení, protože jsi potěšil srdce věřících, bratře. Ačkoli bych ti v Kristu mohl směle nařídít, co máš udělat, pro lásku raději prosím, já Pavel, vyslanec a nyní i vězeň Krista Ježíše. Prosím tě za svého syna, kterému jsem dal život ve vězení, Onezima, který ti před časem způsobil škodu, ale nyní je tobě i mně k užtku. Posílám ti ho zpět, je mi drahý jako mé vlastní srdce. Chtěl jsem si ho ponechat u sebe, aby mi ve vězení, kde jsem pro evangelium, sloužil místo tebe, avšak bez tvého souhlasu jsem nechtěl nic udělat, aby tvá dobrota nebyla jakoby vynucená, nýbrž aby byla dobrovolná. Snad proto byl na čas od tebe odloučen, abys ho měl navěky - ne už jako otroka, nýbrž mnohem více než otroka: jako milovaného bratra. Když se jím stal mně, oč více jím bude tobě před lidmi i před Pánem. Jsme-li tedy spolu spojeni, přijmi ho k sobě jako mne. Jestliže ti způsobil nějakou škodu nebo je ti něco dlužen, připiš to na můj účet. Já Pavel píšu vlastní rukou: já to nahradím. Abych ti neřekl, že mi dlužíš i sám sebe. Ano, bratře, udělej mi tu radost v Pánu. Potěš mé srdce v Kristu. Píšu ti v důvěře ve tvou poslušnost a vím, že uděláš víc, než říkám. Zároveň mi také připrav ubytování, neboť doufám, že vám budu pro vaše modlitby darován. Pozdravuje tě Epafras, můj spoluvězeň v Kristu Ježíši, Marek, Aristarchos, Démas a Lukáš, moji spolupracovníci. Milost Pána Ježíše Krista buď s vámi.“

Než začnu povídat něco o tomto listu já, chci se zeptat, co se vybaví Vám, když se řekne list Filemonovi? Co víte o něm, o jeho autorovi nebo příjemci, případně čím Vás zaujal?

Takže ve stručnosti o listu:

- napsán apoštolem Pavlem
- je to epištola psaná z vězení (stejně jako Ef, Ko a F), pravděpodobně z Říma
- nejkratší Pavlův list
- osobní list
- psán Filemonovi, který s největší pravděpodobností bydlel v Kolosích (zmiňování stejní lidé)

Podívejme se nyní na hlavní aktéry listu.

Tak předně je to **Pavel**:

- recidivista (mnohokrát byl vězněn, a to kvůli Kristu – 2K 11,23 „*ve vězení jsem byl vícekrát*“)
*nedal se zastrašit a zůstal věrný, jde mu o Krista, dokonce vidí to dobré, co přináší jeho věznění (Fil 1,12-14 - *Rád bych, bratří, abyste věděli, že to, co mě potkalo, je spíše k prospěchu evangelia, 13 takže po celém soudu i všude jinde je známo, že jsem vězněn pro Krista, 14 a mnohé bratry právě mé okovy povzbudily, aby se spolehli na Pána a s větší smělostí mluvili beze strachu slovo Boží.*)*
- není individualista (píše list spolu s Timoteem – v. 1, má kolem sebe spoustu spolupracovníků – Epafras, Marek, Aristarchos, Démas a Lukáš)

Pavla jeho následování Krista stálo mnoho, vězení, bičování, posměch, někdy hlad a žízeň, nebezpečí a utrpení. Ale on to vše snáší s radostí. A jak by ne, když sám zde říká, že je vězněm Krista Ježíše, je zajat Ježíšovou láskou a jde za Ježíšem. Podobně říká v listu Filipským, že se ho *zmocnil Kristus Ježíš* (F 3,12). Co já? Co Ty? Jsme natolik pohlceni Kristem, že pro Něj podstoupíme cokoli a vzdáme se čehokoli? Nebo si žijeme většinu času podle sebe a vyhýbáme se tomu, kdy bychom museli kvůli Bohu něco obětovat?

Takže to je Pavel, odesílatel listu. Podívejme se na adresáta – **Filemona**. Jediné místo, kde je o něm v Bibli psáno, je právě tento list. Co se tedy o něm dozvídáme?

- věří v Ježíše a je plný lásky (v. 5)
- pochází pravděpodobně z Kolos (viz. list Koloským)
- možná ho Pavel přivedl ke Kristu (v. 19)
- je nějakým způsobem Pavlův spolupracovník (v. 1)
- je aktivní, Pavel se doslechl o tom, že potěšil srdce věřících (v. 7)
- schází se u něj církev (v. 2), je to muž společenství
 - lidé se tam znali
 - modlí se s ostatními za Pavla (v. 22)
 - slouží (viz. Archippos – Kol)
- nebyl chudý (mohl připravit Pavlovi ubytování, měl otroky)
- Pavel si ho vážil a modlí se za něho

Když jsem přemýšlel nad tímto listem a nad Filemonem, vidím tady již druhého muže, který nežil sám pro sebe ani svou víru nežil osamoceně, ale byl součástí nějakého společenství. Čteme, že se v jeho domě scházela církev. Oni se modlili za Pavla, sloužili, zajímali se o druhé, znají se. Myslím, že je pro nás pro všechny výzvou neredukovat svůj život s Bohem jen na osobní prožívání a na návštěvu bohoslužby, případně biblické hodiny nebo skupinky. Usilujme o to, aby i naše domácnosti byly místem, kde je uctíván Kristus a to nejen námi nebo naší rodinou, ale i dalšími. Nebojme se využívat situací, kdy se sejdem s dalšími křesťany k tomu, abychom se sdíleli o radosti a starosti, abychom se modlili a uctívali našeho Pána společně. Vždyť stále platí Ježíšova slova „*Neboť kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich*“ (Mt 18,20)

A poslední důležitou postavou listu je **Onezimos** – otrok, který uprchl Filemonovi a který se setkal s Pavlem. Útěk otroka v římské říši byl zločin, uprchlí otroci byli pronásledováni a někdy i zabíjeni. Ale někdy byla naděje na usmíření, a to pomocí nějakého prostředníka, kterým byl ideálně přítel nebo známý majitele. Možná z tohoto důvodu Onezimos vyhledal Pavla, aby se stal prostředníkem, ale možná jejich setkání nebylo vůbec v plánu. Každopádně ve v. 10 čteme, že Onezimos uvěřil v Krista díky Pavlovi. Dále čteme, že byl Pavlovi ve vězení k užítku, takže je vidět, že se změnil.

Je úžasné sledoval Pavla v této situaci. Představte si, že jste věznění a nic zlého jste neudělali. A setkáte se s mužem, který je dle práva zločinec, zloděj a uprchlý otrok a přitom je na svobodě. Pavel nejenže nezatrpkne na Boha, který to dopustil, ale naopak vede Onezima k poznání Boha a ujímá se jeho záležitosti.

Jak reagujeme my, když nás potkají věci, které jsou nespravedlivé nebo jinak než bychom si přáli? Když nemáme to co jsme chtěli nebo co mají ostatní? Když najednou onemocníme nebo máme nedostatek sil? Když se někomu jinému daří lépe než nám? Jaká je naše reakce? Stěžujeme si, užíváme se nebo jsme ochotni dále sloužit druhým, modlit se, chválit Boha? Máme víru, která je nezávislá na okolnostech?

Pavel se tedy přimlouvá za Onezima a to je i **hlavní důvod proč Pavel píše tento list**. Zde můžeme vidět, že Pavel není nějaký křesťan-teoretik, ale že žije to, co káže. V tomto listě můžeme vidět teologii v praxi. Pavel často píše o svobodě v Kristu, o lásce a odpuštění. A když se setká s touto situací, jak reaguje? Pavel ví, co je správné, ale nesnaží se Filemonovi rozkazovat, ale s láskou a vírou ho prosí, aby se zachoval milosrdně.

8 Ačkoli bych ti v Kristu mohl směle nařídít, co máš udělat, 9 pro lásku raději prosím, já Pavel, vyslanec a nyní i vězeň Krista Ježíše. ... 17 Jsme-li tedy spolu spojeni, přijmi ho k sobě jako mne. ... 20 Ano, bratře, udělej mi tu radost v Pánu. Potěš mé srdce v Kristu.

Co my? Víme-li, jaká je pravda, dokážeme ji komunikovat s láskou? Nebo se ji snažíme nějak protlačit jak se říká hlava nehlava? Jde nám více o láskyplné vztahy nebo o to, aby bylo po našem?

Pavel říká „*pro lásku raději prosím*“ ...

Jak jsem již řekl, Onezimos byl Pavlovi k užítku, ale Pavel si ho nenechává u sebe, ale posílá ho zpět Filemonovi. Pavel neví, jak to vše dopadne, ale ctí právo – Onezimos patří Filemonovi, ne jemu. (13 *Chtěl jsem si ho ponechat u sebe, aby mi ve vězení, kde jsem pro evangelium, sloužil místo tebe, 14 avšak bez tvého souhlasu jsem nechtěl nic udělat, aby tvá dobrota nebyla jakoby vynucená, nýbrž aby byla dobrovolná.*)

Dnes žijeme v době, kdy spousta lidí jedná jinak, čteme o korupci, předražených zakázkách a někdy jsme možná i my v pokušení využít něco pro sebe, byť na to nemáme právo. Berme si příklad z Pavla, který si nic nevynucuje.

Dále čteme ve verších 18 a 19, že Pavel bere Onezimův dluh na sebe, dává Onezimovi svobodu

18 Jestliže ti způsobil nějakou škodu nebo je ti něco dlužen, připiš to na můj účet. 19 Já Pavel píšu vlastní rukou: já to nahradím. Abych ti neřekl, že mi dlužíš i sám sebe.

V Galatským 6:2 jsme vyzýváni k tomu, abychom na sebe brali břemena jedni druhých (*Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův.*). Děláme to? Jsme ochotni dát svůj čas nebo prostředky pro druhého? Nebo se řídíme heslem „co Tě nepálí, nehas“?

Pavel to dělá a zároveň ctí zákony té doby, nesnaží se o nějakou revoluci, o zrušení otroctví, ale... Ve verších 15 a 16 čteme

15 Snad proto byl na čas od tebe odloučen, abys ho měl navěky - 16 ne už jako otroka, nýbrž mnohem více než otroka: jako milovaného bratra. Když se jím stal mně, oč více jím bude tobě před lidmi i před Pánem.

Kristus odhaluje, že všichni lidé jsou si před Bohem rovni, máme stejnou hodnotu a ačkoli Ježíš nepřišel zrušit násilím otroctví, přinesl změnu, která měla instituci otroctví zničit zevnitř. Vždyť při vědomí toho, že platí: „*Potom už není Řek a Žid, obřezaný a neobřezaný, barbar, divoch, otrok a svobodný - ale všechno a ve všech Kristus.*“ (Koloským 3:11) a že největším přikázáním je láska, otroctví nemůže fungovat. Jak však víme z historie, často i mnozí křesťané toto nepochopili, a tak museli nastoupit lidé ochotní za zrušení otroctví bojovat.

V této souvislosti můžeme přemýšlet, zda dokážeme my aplikovat Boží pravdy a příkazy do konkrétních životních situací? Zda dokážeme rozpoznat, které běžně tolerované věci jsou proti Boží vůli? A zda jsme ochotni s tím něco udělat?

A povšimněme si ve verši 15 formulace „*snad proto byl na čas od tebe odloučen...*“. Apoštol Pavel znal Boha velmi dobře, ale stejně vyznává, že neví, proč se stalo to, co se stalo... Říká, že „*snad proto*“, ale jistý si není. Dovolme i my Bohu si ponechat svá tajemství, přiznejme to, že Bůh je větší než my a pokorně uznejme, že ne vše v tomto životě pochopíme.

Tolik tedy krátký exkurz do listu Filemonovi. Pavel ho píše proto, aby se zastal Onezima, uprchlého otroka. V tomto listu vidíme důležitost společenství, kdy nám může být příkladem jak Pavel tak Filemon. Také se učíme, že láska musí ovlivňovat naši komunikaci a naše jednání s druhými. Osvojujeme si Pavlův postoj – věrně následovat Krista a nedovolit, aby nám cokoli vzalo radost a ochotu poctivě sloužit druhým a brát jejich břemena na sebe. Největší výzvou však pro nás zůstává, abychom uplatňovali v životě to, co známe, neboť Pán Ježíš říká: „*Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo, a můj Otec ho bude milovat; přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek.*“ (J 14,23) Poslušnost je tedy znakem lásky, ale také je s ní spojeno krásné zaslíbení Boží přítomnosti. Kéž všichni zakoušíme tu Boží milost, kterou přeje apoštol Pavel v závěru tohoto listu Filemonovi a všem dalším: „*Milost Pána Ježíše Krista buď s vámi.*“ (25)

Amen